

ลักษณะร่วมทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทย
กับนิทานพื้นบ้านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
Language and cultural co-characteristics existing in Thai and Lao folktales

จิรัฐพร ไทยกุลเลียม¹
Jiratthiporn Thainguluum
ประเทือง ทินรัตน์²
Pratuang Dinnarat

Abstract

The objective of study was to compare the language and cultural co-characteristics existing in folktales of Nakhon Ratchasima Province of Thailand and those of Vientiane and Xaignabouli Provinces of Lao People's Democratic Republic. The samples consisted of 155 Thai and 126 Lao folktales obtained by interviewing folktale tellers.

The research findings were as follows. The Thai and Lao folktales could be classified into 11 categories. Regarding language and cultural co-characteristics, they could be classified into three ethnic identities, namely, 1) behavior, 2) architecture, and 3) music, sports and local playing while co-language characteristics were found, namely, 1) word usage, 2) word repetition, 3) use of English words, and 4) idioms. Culturally, 14 co-characteristics were found, namely, 1) habitat settlement, 2) government, 3) education, 4) family system, 5) way of life, 6) occupation, 7) self-conduct, 8) value judgment, 9) religion, 10) beliefs, 11) rituals and traditions, 12) public health, 13) transportation, and 14) wisdom of the tellers.

Moreover, the majority of the Thai and Lao folktales had similar plots even though some differences existed after people moved from their origins. Nevertheless, the folktales still reflected various social aspects.

Keywords: Folk lore, Language, Culture, Characteristics co-identity of Language and Culture

¹นิสิตปริญญาเอก ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Ph.D. Student, Doctor of Philosophy, Major Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University.
²รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Associate Professor, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University.

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานิทานพื้นบ้านไทยเปรียบเทียบกับลักษณะร่วมทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทยกับนิทานพื้นบ้านแขวงเวียงจันทน์และแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งนิทานพื้นบ้านที่นำมาศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้เล่านิทาน ประกอบด้วยนิทานพื้นบ้านไทย จำนวน 155 เรื่อง และนิทานพื้นบ้านลาว จำนวน 126 เรื่อง

ผลการศึกษาพบว่านิทานพื้นบ้านไทย-ลาว จำแนกออกได้เป็น 11 ประเภท ลักษณะร่วมด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย กับนิทานพื้นบ้านแขวงเวียงจันทน์ และแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่ามีอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในนิทานพื้นบ้าน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านลักษณะนิสัย 2) ด้านสถาปัตยกรรม 3) ดนตรี การกีฬา และการละเล่นพื้นเมือง ส่วนลักษณะร่วมด้านภาษามี 4 ด้าน ได้แก่ 1) การใช้คำ 2) การใช้คำซ้ำ 3) การใช้คำภาษาอังกฤษ 4) การใช้สำนวน และวัฒนธรรมที่ปรากฏมี 14 ลักษณะ ได้แก่ 1) ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน 2) การปกครอง 3) การศึกษาเล่าเรียน 4) ระบบครอบครัว 5) การดำรงชีวิต 6) อาชีพ 7) การวางตน และการปฏิบัติตน 8) ค่านิยม 9) ศาสนา 10) ความเชื่อ 11) ประเพณี และพิธีกรรม 12) การสาธารณสุข 13) การคมนาคม 14) ภูมิปัญญาของผู้เล่านิทาน

นอกจากนี้นิทานพื้นบ้านไทย-ลาว ส่วนใหญ่มีโครงเรื่องที่คล้ายคลึงกัน เมื่อมีการเคลื่อนย้ายและการแพร่กระจายไปจากถิ่นเดิมก็มีความแตกต่างกันในภายหลัง ถึงกระนั้นนิทานพื้นบ้านยังคงเป็นเสมือนกระจกที่สะท้อนสังคมได้หลายมุมมอง

คำสำคัญ: นิทานพื้นบ้าน ภาษา วัฒนธรรม ลักษณะร่วมทางด้านภาษาและวัฒนธรรม

บทนำ

การเล่าเรื่องเป็นศาสตร์เก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาลก่อนการเขียน โดยเฉพาะการเล่านิทานเป็นศิลปะที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และปรากฏอยู่ในสังคมทุกระดับชั้น จะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ของชาวตะวันออก ที่กล่าวถึงตลกหลวงผู้มีหน้าที่เล่านิทานหรือเรื่องตลกถวายพระมหากษัตริย์ในสมัยก่อน (วนิดา ตริสินธุรส, 2551, น. 2) นิทานพื้นบ้าน (folktale) เป็นนิทานที่เล่าปากต่อปากหรือเรียกว่า มุขปาฐะ เป็นวรรณกรรมเก่าแก่ ซึ่งเป็นผลผลิตทางปัญญาและจินตนาการทางสังคม สะท้อนภาพสังคม การดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ของคนท้องถิ่น ในช่วงเวลาที่แต่งไว้หลายแง่มุม เนื้อหาของนิทานแฝงแนวคิดด้านจริยธรรม คติธรรม เป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนบุคคลทุกสถานภาพ ทุกเพศ ทุกวัย นิทานบางเรื่องยังช่วยกล่อมเกลাজิตใจ และจรรโลงใจผู้อ่านด้วย

มนุษย์ใช้นิทานเป็นเครื่องมือในการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด คติความเชื่อ ตลอดจนความต้องการที่จะอธิบายถึงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่างๆ ที่ยังไม่สามารถหาคำตอบได้ในขณะ

นั้น โดยแสดงในรูปแบบของเรื่องเล่า นอกจากจะบ่งบอกเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นแล้ว ยังแสดงให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองด้านวรรณกรรมและวัฒนธรรมทางภาษาที่ควรอนุรักษ์ไว้ ดังที่ ศิราพร ณ ถลาง (2545, น. 199) กล่าวว่า วัฒนธรรมทางความคิด ความเชื่อ ถ่ายทอดผ่านภาษา นิทาน ตำนาน และพิธีกรรม ซึ่งเป็นลักษณะร่วมทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่มีความคล้ายคลึงกันที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน ส่วนกุสุมา รัชมณี (2547, น. 68) กล่าวถึงคุณค่าของนิทาน นอกเหนือจากความสนุกสนานและแง่คิดจากนิทานแล้ว ผู้ฟังก็จะเข้าใจเรื่องราวความคิดและมุมมองของผู้คนผ่านนิทาน นอกจากนี้ จารุวรรณ ธรรมวัตร (2521, น. 166) กล่าวว่า วรรณกรรมบางเรื่องเป็นเหตุการณ์สมมุติขึ้น แต่นิทานอีกหลายเรื่องก็เป็นเรื่องจริงตามที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน มนุษย์รู้จักเล่านิทานมาเป็นเวลานานมาตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์ การเล่านิทานได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย สอดคล้องกับแนวคิดของ กิ่งแก้ว อัคราภรณ์ (2519, น. 12) กล่าวว่า นิทานคือการเล่าแบบปากต่อปาก จากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลายประการด้วยกัน อาทิ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อความจรรโลงใจ เพื่อสั่งสอนและเป็นคติเตือนใจ รวมทั้งเป็นเครื่องมือขัดเกลาจิตใจให้บริสุทธิ์ นอกจากนี้ เนื้อหาของนิทานยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม และประเพณีของคนในสมัยโบราณ นิทานจึงนับเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์อย่างยิ่ง

ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความสัมพันธ์อันยาวนานมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา (กระทรวงศึกษาธิการ 2545, น. 71) ปรีชา อุยตระกูล (2540, น. 34) กล่าวว่า กลุ่มไทยอีสานส่วนใหญ่อพยพมาจากฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และตั้งหลักแหล่งอยู่ทั่วไปในเขตจังหวัดนครราชสีมา จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า มีนิทานหลายประเภทที่ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีเนื้อเรื่องคล้ายกัน ความสัมพันธ์ทั้งสองประเทศมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่ามีความผูกพันลึกซึ้งต่อกัน มีวิถีชีวิต ภาษาพูดและวรรณกรรมคล้ายคลึงกับคนไทยในถิ่นอีสาน ชาตินักไทย-ลาว เป็นกลุ่มคนที่สืบทอดสายเลือดบรรพบุรุษร่วมกัน มีภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และมีความรู้สึกในความเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกัน จากการสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่ศึกษา ธเนศ อารยะรังสี (2552, สัมภาษณ์วันที่ 16 สิงหาคม) ปรากฏชาวบ้านได้กล่าวว่า ชาวบ้านแก่นท้าว ตำบลเสมไใหญ่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่อพยพมาจากบ้านแก่นท้าว ตำบลแก่นท้าว อำเภอแก่นท้าว แขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ส่วนชาวบ้านตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอบึงกุ่มชัย จังหวัดนครราชสีมา จากการสัมภาษณ์ ประจักษ์ อักษรพิมพ์ (2551, สัมภาษณ์วันที่ 15 ตุลาคม) ปรากฏชาวบ้าน เล่าว่า ชาวบ้านตะคุอพยพมาจากแขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ชาวบ้านเหล่านี้ได้นำวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนนิทานพื้นบ้านมาด้วย ดังนั้น การศึกษาลักษณะร่วมของวัฒนธรรมทางภาษาของกลุ่มชนที่อพยพมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การอพยพย้ายถิ่นทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างสองชนชาติ เมื่อกาลเวลาผ่านไปในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทั้งด้านวิถีชีวิต คติความเชื่อ ตลอดจนภาษาและวรรณกรรม ของกลุ่มชาติลาวได้ปะปนอยู่ในกลุ่มคนไทย

ในภาคอีสาน แม้จะมีการปะปนทางเชื้อชาติแต่วัฒนธรรมของจังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความแตกต่างกันอันเนื่องมาจากอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะชนชาติ อาทิ ศิลปะและวรรณกรรม เป็นต้น สิ่งให้เห็นได้อย่างเด่นชัดคือภาษา นิทานพื้นบ้านเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ประวัติศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่น เมื่อกลุ่มชนมีการอพยพย้ายถิ่นฐาน มักจะมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนภาษา ฯลฯ ระหว่างชนทั้งสองกลุ่ม

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ศึกษาลักษณะร่วมทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย กับนิทานพื้นบ้านแขวงเวียงจันทน์ และแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร รวมทั้งทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างนิทานกับกลุ่มชน และเข้าใจบริบททางภาษาและวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศ ตลอดจนศึกษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชนชาวไชยบุรีและชาวเวียงจันทน์ เมื่ออพยพมาอาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมาว่ามีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบลักษณะร่วมด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย กับนิทานพื้นบ้านแขวงเวียงจันทน์และแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทย-ลาว
2. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมนิทานพื้นบ้าน ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2551-31 ตุลาคม พ.ศ. 2553

วิธีการศึกษา

ในการศึกษา ลักษณะร่วมด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏ ในนิทานพื้นบ้านจังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย กับนิทานพื้นบ้านแขวงเวียงจันทน์และแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวครั้งนี้ ได้สัมภาษณ์ชาวบ้าน มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยมี 2 กลุ่ม

1. ผู้เล่านิทานพื้นบ้านไทย
 - 1.1 บ้านตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
 - 1.2 บ้านแก่งท้าว ตำบลเสมาใหญ่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
2. ผู้เล่านิทานพื้นบ้านลาว

2.1 บ้านแก่งท้าว ตำบลแก่งท้าว อำเภอท้าวแก่น แขวงไชยบุรี

2.2 บ้านนาทรายทอง ตำบลน้ำเกลี้ยง อำเภอนาทรายทอง แขวงเวียงจันทน์

ผู้วิจัยจะเลือกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ด้านนิทานจากประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว วิเคราะห์ตามทฤษฎีบริบททางสังคม

ผู้ให้ข้อมูลเป็นคนในพื้นที่ และไม่เคยอพยพไม่อยู่ที่อื่น (ผู้เล่านิทานอาจได้รับนิทานมาจากถิ่นอื่น) มีอายุไม่ต่ำกว่า 50 ปี เนื่องจากเป็นวัยที่ทราบเรื่องราวต่างๆ และส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ในการเล่านิทาน

พื้นที่ที่ศึกษา

1. ประเทศไทย

1.1 บ้านตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

1.2 บ้านแก่งท้าว ตำบลเสมาใหญ่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

2. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.1 บ้านแก่งท้าว ตำบลแก่งท้าว อำเภอท้าวแก่น แขวงไชยบุรี

2.2 บ้านนาทรายทอง ตำบลน้ำเกลี้ยง อำเภอนาทรายทอง แขวงเวียงจันทน์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและแหล่งข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาและสำรวจพื้นที่แหล่งข้อมูล

2. กำหนดพื้นที่ในการสัมภาษณ์ โดยพิจารณาจากชุมชน และเรื่องเล่านิทาน ประวัติความเป็นมา กลุ่มชนในอดีตของชาวบ้าน

3. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

4. รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับทางด้านคติชนวิทยา มานุษยวิทยา เพื่อสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

5. เตรียมแบบสัมภาษณ์ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ อุปกรณ์จัดบันทึก

6. สัมภาษณ์และรวบรวมนิทานพื้นบ้าน เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษานิทาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาลักษณะร่วมทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทย กับนิทานพื้นบ้านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาิทานพื้นบ้านจังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย กับนิทานพื้นบ้านแขวงเวียงจันทน์ และแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนี้

1.1 จำแนกนิทานพื้นบ้านออกเป็น 11 ประเภท โดยใช้เกณฑ์ของ ประคอง นิมมาน

เหมินทร์ ดังนี้ 1) นิทานมหัศจรรย์ 2) นิทานชีวิต 3) นิทานวีรบุรุษ 4) นิทานประจำถิ่น 5) นิทานอธิบายเหตุ 6) นิทานปรัมปรา 7) นิทานสัตว์ 8) นิทานมุกตลก 9) นิทานศาสนา 10) นิทานผี 11) นิทานเข้าแบบ (นิทานที่มีแบบแผนในการเล่าพิเศษ เช่น นิทานลูกโซ่ นิทานไม่รู้จบ เป็นต้น)

1.2 ศึกษาการใช้ภาษาไทยในนิทานพื้นบ้าน ดังนี้

1.2.1 การใช้คำซ้อน คำซ้ำ และการใช้คำภาษาอังกฤษ โดยใช้เกณฑ์ของ บรรจบ พันธุเมธา (2519, น. 81-123)

1.2.2 การใช้สำนวน โดยใช้เกณฑ์ของ ราชบัณฑิตยสถาน

2. เปรียบเทียบลักษณะร่วมทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย กับนิทานพื้นบ้านแขวงเวียงจันทน์และแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยศึกษาตามทฤษฎีบริบททางสังคม โดยใช้เกณฑ์ของ ศีราพร ณ ถลาง ดังนี้

2.1 ลักษณะทางสังคม บริบทร่วมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน

2.1.1 ลักษณะนิสัย

2.1.2 สถาปัตยกรรม

2.1.3 ดนตรี กีฬา และการละเล่นพื้นบ้าน

2.2 ลักษณะร่วมทางด้านวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน

2.2.1 ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน

2.2.2 การปกครอง

2.2.3 การศึกษาเล่าเรียน

2.2.4 ระบบครอบครัว

2.2.5 การดำรงชีวิต

2.2.6 อาชีพ

2.2.7 การวางแผน การปฏิบัติตน

2.2.8 ค่านิยม

2.2.9 ศาสนา

2.2.10 ความเชื่อ

2.2.11 ประเพณี / พิธีกรรม

2.2.12 การสาธารณสุข

2.2.13 การคมนาคม

2.2.14 ภูมิปัญญาของผู้เล่านิทาน

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษานิทานพื้นบ้านของบ้านแก่งท้าว ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน และบ้านตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เปรียบเทียบกับนิทานพื้นบ้านของเมืองแก่งท้าว แขวงไชยบุรี และบ้านนาทราย แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ศึกษาลักษณะร่วมทางภาษาและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น เพื่ออธิบายให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องกำเนิดหรือต้นกำเนิดร่วม ที่คนในท้องถิ่นเชื่อว่าสืบทอดและปฏิบัติร่วมกันมา จนกลายมาเป็นที่มาหรือรากฐานของกลุ่ม ที่มาของกำเนิดร่วมอันเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่อาจมีลักษณะเป็นเรื่องเล่าถึงประวัติที่มา การอพยพมาตั้งถิ่นฐานในที่ใหม่ (ปันแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2546, น. 7) ที่ถ่ายทอดผ่านวรรณกรรมเล่าสืบทอดกันมาโดยมีหัวข้อเรื่องศึกษาดังต่อไปนี้

ในการศึกษานิทานพื้นบ้าน จังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย จำนวน 155 เรื่อง กับนิทานพื้นบ้าน แขวงเวียงจันทน์ และแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 126

เรื่อง ผลการศึกษาพบว่าเมื่อเรื่องคล้ายคลึงกัน 7 เรื่อง เหมือนกันบางส่วน 8 เรื่อง และแตกต่างกัน
นิทานพื้นบ้านไทย จำนวน 140 เรื่อง นิทานพื้นบ้านลาวจำนวน 111 เรื่อง

ผลการเปรียบเทียบลักษณะร่วมทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏ ในนิทานพื้นบ้าน
จังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย กับนิทานพื้นบ้านแขวงเวียงจันทน์และแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว มีดังนี้

1. ลักษณะร่วมในด้านภาษา การใช้ถ้อยคำ สำนวน

1.1 การใช้คำ

คำซ้อน คือ การนำเอาคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกัน หรือเป็นไปใน
ทำนองเดียวกันมาเขียนซ้อนเข้าคู่กัน และรวมทั้งการนำคำที่มีเสียงใกล้เคียงกันมาเขียนซ้อนกันด้วย
คำเหล่านี้เมื่อซ้อนกันแล้วจะทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนไปอย่างใดอย่างหนึ่ง ตัวอย่างเช่น

ข้อ 2 คำ

ก. คำที่ปรากฏในนิทานประเทศไทย ดังตัวอย่าง

มีเจ๊กผู้หนึ่งมักไปเฮ็ดบุญเฮ็ดทาน (นิทานเรื่อง เจ๊กทำบุญ)

(แปลว่า มีคนจีนคนหนึ่งชอบไปทำบุญทำทาน)

คำว่า “เฮ็ดบุญ” ซ้อนกับคำว่า “เฮ็ดทาน” ซึ่งตรงกับภาษาไทย “ทำบุญ” ซ้อนกับคำว่า
“ทำทาน”

ข. คำที่ปรากฏในนิทานสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังตัวอย่าง

โอย่ลูกไก่อย่ำฟาวย่ำฝ่งหลายแม่ (นิทานเรื่อง ลูกไก่อไปยามพ่อบุ)

(แปลว่า โย้ย! ลูกสะใภ้อย่ารีบมากนัก)

คำว่า “อย่าฟาว” ซ้อนกับคำว่า “อย่าฝ่ง”

จะเห็นว่า คำว่า “อย่าฟาว” แปลว่า อย่ารีบ ส่วนคำว่า “อย่าฝ่ง” เป็นคำที่ไม่มีมีความหมาย
“อย่าฟาวอย่าฝ่ง” เป็นคำซ้อนเพื่อเสียง ให้น่าฟังและน่าสนใจ อีกทั้งยังทำให้คำมีความชัดเจนมาก
ขึ้นอีกด้วย

คำซ้อน 3 คำ

ก. คำที่ปรากฏในนิทานจังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย ดังตัวอย่าง

เศรษฐีทะเลไฟเพชฌินจินดา (นิทานเรื่อง ทำไมผู้ชายถึงมีเมียสอง)

คำว่า “เพชฌินจินดา” เป็นคำซ้อนเพื่อเสียง

ญาติพี่น้องของเขากะลิเหมิด (นิทานเรื่อง เลือดเผ่าแสนกล)

คำว่า “ญาติพี่น้อง” เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย

ข. คำที่ปรากฏในนิทาน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังตัวอย่าง

เลมมีหอปราสาทราชวังอยู่พุ่นบาดเนย (นิทานเรื่อง เต่าคำ)

(แปลว่า เลมมีหอปราสาทราชวังอยู่จนถึงปัจจุบันนี้)

คำว่า “หอปราสาทราชวัง” เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคำซ้อนที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของชนชาติไทย-ลาว

ใช้กลวิธีในการเล่า ได้แก่ การใช้คำซ้อน 2 คำและ 3 คำ เป็นการใช้คำซ้อนเพื่อเสียงและความหมาย ในการเน้นย้ำเนื้อหาให้ชัดเจน เน้นถ้อยคำ ความหมาย ให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น

1.2 การใช้คำซ้ำ

การใช้คำซ้ำ คือ การใช้คำเดียวกันหรือวลีเดียวกันตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป ซึ่งการใช้คำซ้ำในนิทานพื้นบ้านนี้ส่วนใหญ่จะใช้เมื่อต้องการเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งนั้นๆ ดังตัวอย่าง

ก. คำซ้ำที่ปรากฏในนิทานประเทศไทย

เสือกระเด็นไป ไป ไป ไป เต้นแอ่งขึ้นๆ (นิทานเรื่อง เสือเผ่นแสนกล)

(แปลว่า เสือเต้น ไป ไป ไป ไป เต้นแรงขึ้นๆ)

ข. คำซ้ำที่ปรากฏในนิทานสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ยวนลาวมาแล้วกะเอาบั๊กมีซุกนี้ได้ แกนบั๊กมีนะบิบใส่กันมัน บิบใส่ ใส่ ใส่ๆ... บิบใส่กันแลน ไหม้นท้องเบ้ออก (นิทานเรื่อง อยากินตะกวด)

(แปลว่า ยวนลาวมาแล้วก็เอาขนุนซ่อนไว้ แกนขนุนบิบใส่กันมัน บิบใส่ ใส่ ใส่ๆ... บิบใส่กันแลน ไหม้นท้องโย่อก)

จะเห็นว่าการซ้ำคำ เสือกระเด็นไป เต้นไป เต้นไป...เต้นแอ่งขึ้นๆ เพื่อผลในการสื่อสารให้ผู้ฟังรู้สึกขณะการเดินของเสือว่า เต้นไปอย่างต่อเนื่อง แล้วค่อยๆ เพิ่มความแรงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้การฟังนิทานเกิดอรรถรส เช่นเดียวกับคำซ้ำ บิบใส่ บิบใส่ บิบใส่ และบิบใส่แสดงให้เห็นการบิบใส่อย่างต่อเนื่อง เป็นผลทำให้เนื้อหาของนิทานมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

1.3 การใช้คำภาษาอังกฤษ

ก. คำภาษาอังกฤษที่ปรากฏในนิทานประเทศไทย

ไม่ปรากฏการใช้คำภาษาอังกฤษในนิทานประเทศไทย

ข. คำภาษาอังกฤษที่ปรากฏในนิทานสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กะตีกสลิปหัวยานไปนุ่/ นุ่กะนุ่สเก็ดบาดนี้ (นิทานเรื่องคู่บ่าวสาวไปเที่ยว)

(แปลว่า ก็ตีกกระโปรงเอวหลวมไปใส่/ นุ่ก็นุ่กระโปรงสั้นเดี๋ยวนี)

จะเห็นว่าผู้เล่าใช้กลวิธีในการเล่าโดยใช้คำภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในการเล่านิทานพื้นบ้านลาว แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาลาวมีการใช้คำทับศัพท์ สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ในการใช้ภาษาในเชิงประวัติศาสตร์ การดำรงชีวิต ศาสนา วัฒนธรรม การใช้ภาษา การศึกษาวิชาการต่างๆ ในการติดต่อสื่อสารกัน สำหรับการใช้อย่างภาษาต่างประเทศไม่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านประเทศไทย อาจเป็นผลมาจากเนื้อหาที่นิทานไม่ได้เกี่ยวข้องกับการใช้คำภาษาต่างประเทศ ช่วงเวลาดังกล่าวไม่มีสถานการณ์การใช้คำภาษาต่างประเทศในการเล่าเรื่อง

1.4 การใช้สำนวน

ก. สำนวนที่ปรากฏในนิทานประเทศไทย

พ่อเผ่าก็ยกยอปอนัน (นิทานเรื่อง หมากับแมว)

(แปลว่า ชายสูงอายุก็พูดสรรเสริญเียนยอ)

ข. สำนวนที่ปรากฏในนิทานสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กะปัดหน้าคิดหลังหยั่ง (นิทานเรื่อง ของตึก)

(แปลว่า ก็ไม่คิดหน้าคิดหลังอะไร)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่านิทานพื้นบ้านที่ปรากฏในชนชาติไทย-ลาว สะท้อนให้เห็นว่าคนไทย-ลาว เป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน มีการใช้ถ้อยคำสำนวน เพื่อให้เรื่องน่าสนใจมากยิ่งขึ้น สื่อความหมายให้มีความชัดเจน ปลูกเร้าอารมณ์ของผู้ฟังให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

ภาษาที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้อธิบายเอกลักษณ์ทางภาษาของคนทั้งสองชนชาติ มีคำคล้ายคลึงกัน มีคำคล้ายคลึงกันบางส่วน และมีคำที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นลักษณะร่วมในการใช้ภาษาตลอดจนการใช้สำนวนในแต่ละถิ่น เอกลักษณ์ทางภาษาระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ทางภาษา แต่มีได้เหมือนกันทีเดียว จะเห็นว่าภาษาเป็นพาหนะที่สำคัญทางวัฒนธรรม ทำให้ทราบถึงความเป็นเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์หรือความเป็นตัวตนของกลุ่มชน

2. ลักษณะร่วมและลักษณะแตกต่างของบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่พบในนิทานพื้นบ้าน มี 14 ด้าน ดังนี้

2.1 ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน จากนิทานทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงสภาพการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน นิยมปลูกสร้างบ้านเรือนแบบใต้ถุนสูง เพื่อความปลอดภัย ปลูกสร้างบ้านเรือนแบบเรียบง่ายโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ ส่วนภูมิประเทศโดยรอบ ยึดความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่เป็นหลัก เช่น เป็นพื้นที่ราบซึ่งเหมาะแก่การทำนา ทำไร่ และทำสวน เป็นต้น มีแม่น้ำและลำห้วย มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เพื่อความสะดวกในการดำรงชีวิต เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าภูมิประเทศมีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพของคนในสังคม

2.2 การปกครอง พบว่า ชนชาตินีลวานั้นปกครองโดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำชุมชน และสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการเลือกผู้นำในสังคมว่ามีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านที่มีความรอบคอบ ฉลาดหลักแหลม มีคุณสมบัติสามารถที่จะปกครองผู้อยู่ใต้ปกครองได้อย่างมีความสุข สำหรับการปกครองของชนชาติไทยไม่ปรากฏอัตลักษณ์การปกครองในนิทาน

2.3 การศึกษาเล่าเรียน จากการพิจารณานิทานของทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางด้านการศึกษาว่า ในยุคอดีตการศึกษาไม่มีสถาบันการศึกษา ผู้เรียนต้องเดินทางไปศึกษาเล่าเรียนวิชาการความรู้กับอาจารย์ผู้สอนเอง การศึกษาในอดีตส่วนใหญ่จะเป็นวิชาการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเรียนเวทมนตร์คาถาลำหรับป้องกันตนเอง เป็นวิชาเหนือธรรมชาติไม่สามารถอธิบายหรือพิสูจน์ได้

2.4 ครอบครัว จากการพิจารณานิทานทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์แสดงให้เห็นว่า ระบบครอบครัวจะให้ความสำคัญแก่ฝ่ายหญิง เห็นได้จาก นิทานจะเกี่ยวข้องกับพ่อตากับลูกเขย หรือแม่ยายกับลูกสะใภ้ การเคารพและให้เกียรติผู้อาวุโสในกิจการงานต่างๆ ลักษณะครอบครัวที่พบมี 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ครอบครัวอยู่ครบพ่อแม่ลูก 2) ครอบครัวมีสามีและภรรยา แต่ไม่มีลูก 3) ครอบครัวมีพ่อแม่ไม่มีหรือพ่อแม่ภรรยาอาศัยอยู่ด้วยกัน และ 4) สามีมีภรรยาหลายคน

2.5 การดำรงชีวิต พบว่า มีลักษณะร่วมที่คล้ายคลึงกัน สภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิตที่เรียบง่ายเช่น เมื่อมีการแข่งขันทำประลองฝีมือในการต่อสู้ ในด้านสติปัญญา ส่วนใหญ่มักใช้

วิธีการทำพินันเพื่อให้ทราบว่ายายใดชนะหรือแพ้ คนทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม การจับปลา ลักษณะที่แตกต่าง กลุ่มชาติพันธุ์ไทยมีอัตลักษณ์ในการรับประทานข้าวเจ้า ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวรับประทานข้าวเหนียวเป็นหลัก

2.6 อาชีพ พบว่าวัฒนธรรมในการประกอบอาชีพมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน อาชีพที่สำคัญคืออาชีพเกษตรกรรม พื้นที่ในการตั้งหมู่บ้านในสมัยก่อนเป็นป่าดง อาชีพการล่าสัตว์ หาปลานั้นจะนำมาบริโภค การเก็บของป่ามาเป็นอาหาร เพื่อการดำรงชีวิตในสังคม อาชีพการค้าขาย มักมีการแลกเปลี่ยนสินค้า สิ่งของที่ขายส่วนใหญ่เป็นของที่ใช้ในครัวเรือนที่จำเป็น การเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่สามารถควบคุมได้ เป็นสัตว์ไม่ดุร้าย เพราะเป็นสัตว์ที่ถูกเลี้ยงเพื่อไว้ใช้แรงงานและการบริโภค ซึ่งการเลี้ยงสัตว์เป็นผลมาจากมนุษย์หาทางออกเกี่ยวกับความอดอยาก เพื่อเป็นต้นทุนในการดำรงชีวิต

2.7 การวางตน การปฏิบัติตน จากการศึกษาเอกลักษณ์ด้านการวางตนของทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า มีลักษณะร่วมที่คล้ายคลึงกัน คือมีการวางตนปฏิบัติตนตามกรอบที่ติงามของคนในสังคม เช่น การแสดงความเคารพและให้เกียรติผู้อาวุโส เป็นต้น

2.8 ค่านิยม จากการศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของนิทานพื้นบ้านไทย-ลาว พบว่า มีค่านิยมในเรื่องความกตัญญู ความสามัคคี ค่านิยมแสดงถึงลักษณะของบุคคล เช่น ความร่าเริง ผู้มีอำนาจ ระดับความอาวุโส ค่านิยมมีบทบาทต่อความคิด และการแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม จะเห็นว่าอัตลักษณ์ค่านิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยและลาวมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เป็นแนวทางที่มนุษย์จะประพฤติตนไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่งที่ตัวเองได้พิจารณาไตร่ตรองแล้วว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับตน หรือสังคมยอมรับนับถือแต่อาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

2.9 ศาสนา จากการศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชนชาติไทย-ลาว ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ผลการศึกษาพบว่า นิทานพื้นบ้านไทยได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ของพระภิกษุ เป็นการบวชเพื่อทดแทนคุณบิดา – มารดา กิจของพระภิกษุสงฆ์ในการบิณฑบาตยามเช้า ซึ่งตรงกับนิทานของกลุ่มชาติพันธุ์ลาว สำหรับนิทานพื้นบ้านลาวสะท้อนให้เห็นการกำเนิดศาสนา ประวัติศาสตร์ และศีลอันพึงปฏิบัติของพระภิกษุ มรดกตกทอดจากอดีตที่เกี่ยวกับอิทธิพลพุทธศาสนาและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยและลาว จึงมีความกลมกลืนในอัตลักษณ์ทางศาสนาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาเดียวกัน จึงทำให้ชนชาติทั้งสองกลุ่มมีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ที่คล้ายคลึงกัน และได้สืบทอดศาสนาต่อกันมานับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อัตลักษณ์ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้พุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยมีบทบาทที่สำคัญมากและได้กลายเป็นสถาบันทางสังคมที่เป็นหลักของสังคมไทยและลาวในปัจจุบัน

2.10 ความเชื่อ จากการศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชนชาติไทยและลาว มีความเชื่อในเรื่องของอำนาจลึกลับ เป็นการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในเรื่องเวทมนตร์คาถา มีความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณ มีความเชื่อเรื่องการพยากรณ์ความฝัน การทำนายของหมอดู มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องอำนาจของจิต การอธิษฐาน ความเชื่อเกี่ยวกับของวิเศษและความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ผลจากการศึกษาที่ปรากฏในนิทานสะท้อนให้เห็นว่าสิ่งเหล่านี้ ล้วนเกิดจากความเชื่อของชนทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะร่วมกัน ความเชื่อบางประการ เป็นผลทำให้เกิดคนในกลุ่มชนมี

ความเกรงกลัวต่อผลของการกระทำผิด ทำให้คนในสังคมเกิดความรักความสามัคคี มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันอีกด้วย

2.11 ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทย-ลาว มีพิธีกรรมแต่งงาน ที่คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ยังได้สะท้อนวัฒนธรรมการสู่ขวัญ การทำบุญสารทไทย-ลาว การทำบุญ บั้งไฟ เหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์

2.12 การสาธารณสุข อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในด้านสาธารณสุขที่ปรากฏในนิทาน ทั้งสองชนชาติ พบว่า ในด้านสุขภาพอนามัยยังไม่ดีมากนัก สะท้อนให้เห็นถึงการบริโภคอาหารที่ เรียบง่าย เช่น การเก็บของป่า การล่าสัตว์ เป็นต้น ส่วนในเรื่องการรักษาโรค ได้กล่าวถึงการคลอด บุตรในสมัยก่อนซึ่งต้องอาศัยหมอตำแยในการทำคลอด สะท้อนให้เห็นว่าในสมัยก่อนการรักษา พยาบาลยังไม่เจริญก้าวหน้า การรักษาผู้ป่วยมีหมอชาวบ้านเป็นผู้รักษา

2.13 การคมนาคม ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทย-ลาว มีลักษณะร่วมกันคือ การ เดินทางมีอยู่ 2 ทางด้วยกัน ได้แก่ การเดินทางด้วยเท้าและการเดินทางโดยทางน้ำ สะท้อนให้เห็นว่า ในอดีตการคมนาคมยังไม่เจริญ การเดินทางไปมาหาสู่กันจึงเป็นไปอย่างยากลำบาก

2.14 ภูมิปัญญาของผู้เล่านิทาน ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทย-ลาว การเล่านิทาน เพื่ออธิบายเหตุ สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญา แนวความคิดที่คล้ายคลึงกันของสองกลุ่มชาติพันธุ์ นับว่าเป็นการปลูกฝังแนวความคิดร่วมกันระหว่างกลุ่มชนทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ มีการสร้าง ภูมินาม เช่น ด่านานเกี่ยวกับชื่อหมู่บ้าน สร้างนิทานอธิบายเหตุ ด้วยการหาเหตุผลประกอบ นับว่า เป็นสติปัญญาที่ชาญฉลาดของบรรพบุรุษที่ได้สืบทอดและสั่งสม โดยการเล่าสืบต่อกันมา

นิทานพื้นบ้านไทย-ลาว สะท้อนให้เห็นบริบทของสังคมสังคมมีอิทธิพลต่อผู้เล่านิทานและ ผู้เล่ามีอิทธิพลต่อสังคม บริบททางสังคมที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน การศึกษา เล่าเรียน ครอบครัว การดำรงชีวิต อาชีพ การวางตน การปฏิบัติตน ค่านิยม ศาสนา ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี การสาธารณสุข การคมนาคม ภูมิปัญญาของผู้เล่านิทาน แสดงให้เห็นถึง อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ชนบธรรมเนียมประเพณี ความคิด ความเชื่อ ฯลฯ ทำให้ผู้เล่า ผู้ฟังได้ ศึกษา นิทานจึงเป็นสิ่งที่มีความค่าควรแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่ให้ผู้ฟังได้ศึกษาต่อไป

อภิปรายผล

จากการวิจัยได้จำแนกผลการวิจัยออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. จำแนกนิทานพื้นบ้านได้เป็น 11 ประเภท ได้แก่ นิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิต นิทาน วีรบุรุษ นิทานประจำถิ่น นิทานอธิบายเหตุ นิทานปริศนา นิทานสัตว์ นิทานมุขตลก นิทานศาสนา นิทานผี นิทานเข้าแบบ พบว่า บางประเภทรวบรวมนิทานได้จำนวนมาก เช่น นิทานมุขตลก สะท้อน ให้เห็นถึงแนวคิดของคนในกลุ่มว่าส่วนใหญ่มีนิสัยสนุกสนาน ร่าเริง นิทานบางประเภทรวบรวมได้ น้อย เช่น นิทานเข้าแบบ สะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดของกลุ่มคนส่วนใหญ่ไม่นิยมเล่านิทานที่ ขบขัน มีปม ซ่อนเงื่อน หรือไม่นิยมเล่านิทานไม่รู้จบ ส่วนใหญ่มักจะเล่านิทานที่จบภายในเรื่อง ผลการศึกษาสอดคล้องกับประคอง นิมมานเหมินทร์ (2537, น. 72) ที่ว่า การแบ่งประเภทนิทาน

สตีล ทอมป์สัน (1946) ได้แบ่งโดยพิจารณาจากนิทานประเทศต่างๆ เท่าที่มีผู้รวบรวมไว้ วิธีนี้อาจไม่เหมาะสมทีเดียวในการพิจารณาประเภทนิทาน เพราะนิทานบางประเทศมีลักษณะพิเศษไม่เหมือนนิทานประเภทใดผู้ศึกษาจึงควรคำนึงถึงรายละเอียดของเนื้อหา และทัศนคติของผู้เล่าต่อนิทานที่เขาเล่าเป็นสำคัญ

2. การใช้ภาษาในนิทานพื้นบ้านไทย-ลาว ได้แก่ การใช้คำ ลำนวน พบว่ามีความคล้ายคลึงกัน เนื่องจากมีบรรพบุรุษร่วมกัน การใช้ภาษาพูดมีความเหมือนหรือแตกต่างกันบ้าง สามารถใช้ภาษาสื่อสารกันได้เนื่องจากใช้ภาษาใกล้เคียงกัน

3. ผลการเปรียบเทียบลักษณะร่วมทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย กับนิทานพื้นบ้านแขวงเวียงจันทน์และแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สะท้อนให้เห็นบริบทของสังคม สภาพชีวิตความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน สังคมมีอิทธิพลต่อผู้เล่านิทานและผู้เล่านี้อิทธิพลต่อสังคม

การศึกษานิทานของทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ เมื่อเปรียบเทียบเชิงวรรณกรรมทำให้ทราบว่าเมื่อมีการเดินทาง และเกิดการแพร่กระจายของนิทาน โดยภาพรวมนิทานเรื่องเดียวกันมีโครงเรื่องคล้ายคลึงกัน แต่จะแตกต่างในรายละเอียดย่อย นิทานยังแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ลักษณะร่วมหลายประการ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ได้จำนวนนิทานแตกต่างกัน นิทานมีชื่อเรื่องและเนื้อหาต่างกันหลายเรื่อง นิทานบางเรื่องมีผู้เล่าหลายท่านด้วยกัน เช่น เรื่องนางพมพอม, เรื่องนางสิบสอง เป็นต้น สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อกาลเวลาผ่านไป ชนสองกลุ่มมีนิทานหลากหลาย และแตกต่างกันมากขึ้นเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม

จะเห็นว่านิทานเป็นเรื่องเล่าสืบทอดต่อกันมาเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ให้ข้อคิดคติเตือนใจ การร่วมลำนำความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการสรรค์สร้างเรื่องจากประสบการณ์จริงและจินตนาการเพื่อเป็นกรณีตัวอย่าง เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติตน การวางตนต่อบุคคลในสังคม ปัจจุบันการเล่านิทานมีน้อยลงเนื่องจากมีวิทยาการสื่อสารนวัตกรรมเทคโนโลยีสมัยใหม่เกิดขึ้นและเข้ามาแทนที่อย่างมากมาย เป็นผลทำให้นิทานลดบทบาทลงมาก และการเล่านิทานอาจสูญหายไปตามกาลเวลาในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาลักษณะร่วมด้านภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย กับนิทานพื้นบ้านแขวงเวียงจันทน์และแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีประเด็นที่น่าสนใจและควรมีการค้นคว้าต่อไป ดังนี้

1. ศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในนิทานพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เพื่อศึกษาการใช้ถ้อยคำ ลำนวน โวหารภาพพจน์ ฯลฯ ลักษณะร่วมและลักษณะแตกต่างกันในด้านอื่น
2. คัดเลือกนิทาน จัดพิมพ์เผยแพร่ในรูปของหนังสือประกอบการเรียนหรือสารคดี เพื่อปลูกฝังความคิดทวนแหวน และภูมิใจในท้องถิ่นของตน
3. นำผลการศึกษาค้นคว้าไปเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยและพัฒนา

สังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งแก้ว อัดถการ. (2519). *คติชนวิทยา: เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 184*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- กฤษมา รักษมณี. (2547). *ปกรณัมนิทาน*. กรุงเทพฯ: แม่คำผาง.
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2521). *ลักษณะวรรณกรรมอีสาน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- บรรจบ พันธุเมธา. (2519). *ลักษณะทางภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2543). *นิทานพื้นบ้านศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2537). *คติชนสำหรับครู*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2546). (บรรณาธิการ). *อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์และความเป็นชายขอบ*. กรุงเทพฯ: แปลน ฟร้นดิง.
- ปรีชา อุยตระกูล (บรรณาธิการ). (2540). *วัฒนธรรมพื้นบ้านนครราชสีมา*. นครราชสีมา: โคราซอพอเซ็ทการพิมพ์.
- วนิดา ตรีนันทรส. (2545). *คติชนวิทยา*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2545). *ชนชาติไทในนิทาน: แลลวดแวนคติชนและวรรณกรรมพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: มติชน. น.4.
- Thomson, S.1946. *The Folktale*. New York: Holt Rinehart and Winston Inc., -.

บุคลากรกรม

- ธเนศ อายะรังสี. (2552, 16 สิงหาคม). ปราชญ์ชาวบ้าน. สัมภาษณ์ที่บ้านแก่นท้าว ตำบลเสมาอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
- ประจักษ์ อักษรพิมพ์. (2551, 15 ตุลาคม). ข้าราชการบำนาญ. สัมภาษณ์ที่บ้านตะคุ ตำบลตะคุอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา